

جامعه‌شناسی احساس شادمانی

دکتر علیرضا صنعت‌خواه

استادیار و سرهیار هیأت علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان

انسان‌ه شیروانی پور

دانش آموخته کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان

جامعه‌شناسان

سرشناسه: صنعت‌خواه، علیرضا
عنوان و نام‌پدیدآور: جامعه‌شناسی احساس شادمانی
تالیف: علیرضا صنعت‌خواه - افسانه شیروانی‌پور

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۴۰۰ ص: جدول، نمودار
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۴۱۲-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه

موضوع: شادی -- جنبه‌های اجتماعی: aspects Social -- Cheerfulness
موضوع: شادی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام: Islam -- aspects Religious -- Cheerfulness
موضوع: سرمایه اجتماعی: (Sociology) capital Social

موضوع: شادی -- نمونه‌پژوهی: Case studies -- Iran -- Iran -- Case studies

شناسه افزوده: شیراز، ایران، ۱۳۶۷-
رده‌بندی کنگره: ۹۱۲ / ۲۵۷ / BF۵۷۵
رده‌بندی دیوین: ۳۰۴ / ۴۲
شماره کتابشناسی: ۴۹۴۷۹۸۹

جامعه‌شناسان

جامعه‌شناسی احساس شادمانی

علیرضا صنعت‌خواه - افسانه شیروانی‌پور

چاپ اول: ۱۳۹۷ تهران / تعداد ۲۰۰ نسخه
قیمت: ۳۸۰۰۰ تومان / چاپ و صحافی دیجیتال: نکیر
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۴۱۲-۴
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی، صفحه‌آرایی ویراستاری: جامعه‌شناسان
طراح جلد: افسانه آسایش

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی

دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷

کتاب‌فروشی جامعه‌شناسان

تلفن: ۶۶۹۵۹۶۸۰، ۸۱، ۶۶۰۰۰۵۱

تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: Sociologists15@gmail.com

فهرست

مقدمه.....	۱۳
بخش اول: عوامل انسانی و احساس شادمانی.....	۲۱
فصل اول: نگاهی به مفهوم احساس نشاط و شادمانی.....	۲۳
فصل دوم: مذهب، جامعه و شادمانی.....	۴۵
فصل سوم: اسلام، شادمانی.....	۵۹
مهم‌ترین معیارهای شادی و نشاط مورد تایید اسلام.....	۷۰
فصل چهارم: عوامل مؤثر و متغیر در ایجاد احساس شادمانی در جامعه.....	۷۷
موانع (فردی و اجتماعی) در خصوص ایجاد احساس شادمانی.....	۹۵
فصل پنجم: نگاهی به مهم‌ترین نظریات در خصوص تبیین احساس شادمانی.....	۱۰۳
نقش ارتباطات و مشارکت اجتماعی در ایجاد شادمانی.....	۱۰۳
نقش مؤلفه‌های اقتصادی در شادی.....	۱۰۹
نقش کنش‌های متقابل اجتماعی در احساس شادمانی.....	۱۱۲
نقش عوامل فردی و روان‌شناختی در احساس شادمانی.....	۱۱۹
نظریه چارلز دی کرتز: رابطه‌ی عملکرد و شادی.....	۱۲۶
ارائه چارچوب نظری در خصوص تبیین عوامل اجتماعی مؤثر در شادمانی و تأکید بر شرایط اجتماعی جامعه ایران:.....	۱۲۸
فصل ششم: اندازه‌گیری احساس شادمانی.....	۱۴۱
فصل هفتم: هویت اجتماعی و احساس شادمانی.....	۱۴۹
بخش دوم: سازمان‌ها، سرمایه اجتماعی و احساس شادمانی.....	۱۵۶
فصل هشتم: کلیات، مفاهیم و تعاریف.....	۱۵۷
فصل نهم: نظریات ارائه شده در خصوص سرمایه اجتماعی.....	۱۶۷
نظریه پاتنام.....	۱۶۹

۱۷۵.....	نظریه کلمن.....
۱۷۹.....	نظریه هانی فان.....
۱۸۰.....	نظریه پیر بورديو.....
۱۸۴.....	نظریه دکر.....
۱۸۴.....	نظریه فرانسیس فوکویاما.....
۱۸۵.....	نظریه برت.....
۱۸۶.....	نظریه استون.....
۱۸۸.....	نظریه پورتینا.....
۱۹۱.....	فصل دهم: سرمایه اجتماعی و سلامت.....
۲۰۱.....	فصل یازدهم: سرمایه اجتماعی، کیفیت زندگی و شادمانی.....
۲۰۹.....	فصل دوازدهم: سرمایه اجتماعی و احساس شادمانی.....
۲۱۳.....	تحلیل تأثیر کاهش سرمایه اجتماعی بر احساس شادمانی.....
۲۲۷.....	فصل سیزدهم: سرمایه اجتماعی، مظاهرهای کاری و احساس شادمانی.....
۲۳۵.....	بخش سوم آموزش و پرورش و احساس شادمانی.....
۲۳۷.....	فصل چهاردهم: آموزش عالی و احساس شادمانی.....
۲۵۷.....	فصل پانزدهم: رابطه سرمایه اجتماعی و احساس شادمانی دانشجویان در کرمان.....
۲۶۷.....	نقش سرمایه‌های درون و برون گروهی در شکل‌گیری شادمانی.....
۲۹۶.....	تبیین عوامل اجتماعی و روان‌شناختی مؤثر بر شادمانی برای مدل‌سازی معادلات ساختاری.....
۳۱۷.....	تحلیل رابطه سرمایه‌های اجتماعی و احساس شادمانی.....
۳۴۷.....	منابع و مآخذ.....
۳۴۷.....	الف) منابع فارسی.....
۳۵۸.....	ب) منابع لاتین.....
۳۶۷.....	پیوست (۱).....
۳۶۷.....	ضریب آلفای کرونباخ برای متغیرهای تحقیق.....
۳۷۲.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر شبکه‌های اجتماعی.....
۳۷۳.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر اعتماد بین شخصی.....
۳۷۴.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر اعتماد نهادی.....
۳۷۵.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر اعتماد عمومی.....
۳۷۵.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر روحیه انتقادگری و انتقادپذیری در جامعه.....

۳۷۶.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر وضعیت خانوادگی:
۳۷۷.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر خودکشی:
۳۷۸.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر علاقه به دیگران:
۳۷۹.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر امید به آینده:
۳۸۰.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر احساس محرومیت نسبی:
۳۸۱.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر رضایت از زندگی:
۳۸۲.....	محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیر احساس شادمانی:
۳۸۴.....	پیوست (۲)
۳۸۴.....	توصیف ویژگی‌های دموگرافیت متغیرهای تحقیق
۳۸۵.....	توزیع فراوانی پاسخگویان براساس منطقه محل سکونت
۳۸۶.....	توزیع فراوانی پاسخگویان براساس وضعیت تأهل
۳۸۷.....	توزیع فراوانی پاسخگویان براساس تعداد اعضای خانواده
۳۸۸.....	توزیع فراوانی پاسخگویان براساس وضعیت اشتغال
۳۸۹.....	توزیع فراوانی پاسخگویان براساس دیگر ملاک‌های تشخیص طبقه اجتماعی
۳۹۴.....	پیوست (۳)
۳۹۴.....	پرسشنامه آکسفورد به زبان انگلیسی
۳۹۷.....	پیوست (۴)
۳۹۷.....	ترجمه پرسشنامه آکسفورد با توجه به شرایط اجتماع ایران

مقدمه

شادی، احساس مثبتی است که زندگی را شیرین می‌کند. شیرین بودن شادی و تجربه‌های اجتناب‌ناپذیر زندگی، ضرورت شادی در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و اجتماعی را نشان می‌دهد. اگر دولت‌ها به بالا بردن سطح شادی در جامعه توجه کنند، در اجرای برنامه‌های خود موفق‌ترند.

غم و شادی انسان فقط مربوط به خودش نیست، بلکه با شاد یا غمگین شدن یک نفر، تمامی جامعه را تأثیر می‌پذیرد؛ یعنی غم یا شادی، فردی نیست و در یک جا باقی نمی‌ماند و به همه افراد سرایت می‌کند.

شادی، یکی از زیباترین اساسات و مهم‌ترین نیاز روانی بشر است و تأثیرات شگرفی در تعالی، رشد، پایگاه اجتماعی، معنوی و به طور کلی مجموعه زندگی انسان دارد و تمامی تلاش انسان متوجه به دست آوردن آن است. شادی به معنای سرزندگی و کامیابی، از مهم‌ترین نیازهای روانی بشر است و به دلیل تأثیرات عمده‌ای که بر زندگی انسان می‌گذارد، از اهمیت زیادی برخوردار است. چه کسی را می‌توان یافت که مدعی باشد نیازمند شادی نیست؟

اساس جهان هستی و پدیده‌های آن به گونه‌ای طراحی شده است که در آدمی، شادی ایجاد کند. بهار با طراوت، صبح با لطافت، طبیعت با تنگنا، آبشارهای زیبا، گل‌های رنگارنگ، دیدار دوستان، ازدواج و پیوند دو انسان، همه شادی آور و سرورانگیز است.

تحقیقات نشان می‌دهد که شادی صرف نظر از چگونگی کسب آن می‌تواند سلامتی جسمانی را، بهبود بخشد. افرادی که شاد هستند، احساس امنیت بیشتری می‌کنند، آسان‌تر تصمیم می‌گیرند، دارای روحیه مشارکتی بیشتری هستند و نسبت به کسانی که با آنها زندگی می‌کنند، بیشتر اظهار رضایت می‌کنند (مایرز، ۲۰۰۰: ۴۸۱). از طرفی، کمبود و فقدان شادی و نشاط در جامعه، افسردگی، بدبینی و

ارزیابی منفی از رویدادها، بی‌علاقگی به اجتماع و کار، کم رنگ شدن وجدان کاری، اعتیاد به موادمخدر، ناهنجاری‌های اجتماعی، رواج خشونت در روابط اجتماعی، طلاق، گرایش به فرهنگ بیگانه و غیرخودی و... را به بار می‌آورد (طاهریان، ۱۳۸۱؛ به نقل از دریکوندی، ۱۳۸۱: ۶).

از آنجا که شادی، عوارض منفی مانند: ناکامی، ناامیدی، ترس و نگرانی را از آدمی دور می‌کند، روان‌شناسان به ایجاد و تثبیت آن در انسان، دستور اکید داده‌اند و این نشانگر این حقیقت است که شادی، نیاز اساسی و ضروری آدمی و از خواسته‌های هر انسانی است که خداوند در او به ودیعه گذاشته است. البته زندگی شهری و فشارهای روانی بر انسان امروزی، نیاز او را به این خواسته فطری، دوچندان کرده است.

انسان‌ها در مقابل عوامل بیرونی و درونی، واکنش‌های مختلفی از قبیل: شادی و خوشحالی، خشم، تنفر، ترس و اندوه از خود نشان می‌دهند که روان‌شناسان به آنها «هیجان» می‌گویند. هیجان‌ها، بسته به عوامل پدید آورنده و نیز دیدگاه و اندیشه‌های انسان، گاه مثبت و گاه منفی‌اند. یکی از این جنبه‌های هیجان «شادی» است که با واژه‌هایی چون: سرور، نشاط، وجد، سرخوشی، مسرت و خوشحالی هم معناست (طریقه دار، ۲۲: ۱۳۸۳).

شادی، احساس مثبتی است که زندگی را شیرین می‌کند. شیرین بودن شادی، تجربه‌های اجتناب-ناپذیر زندگی مثل ناکامی، ناامیدی و عاطفه منفی را خنثی می‌کند و به ما کمک می‌کند تا سلامت روانی خود را حفظ کنیم. یکی از فواید شادی، آرام بخش بودن آن است. شادی، اشتیاق ما را به انجام فعالیت‌های اجتماعی و لبخندهای شادی، تعامل اجتماعی را تسهیل می‌کند. بنابراین، یکی دیگر از فواید ابراز شادی، چسب اجتماعی بودن آن است که روابط را به هم می‌چسباند (ریو، ۱۳۷۸: ۳۶۲). در پرتو شادی است که انسان می‌تواند خوبی‌ها را بسازد و قله‌های سلوک را چالاکانه بپیماید و در اجتماع، نقش سازنده خود را ایفا کند. اهمیت شادی در درمان بیماری‌های صعب-العلاج جسمی ثابت شده است. یک جراح معروف در مقاله‌ای نوشت: «شادی، نه تنها جلوی بسیاری از بیماری‌های ناشی از ناملایمات را که در قرن حاضر زیاد است می‌گیرد، بلکه حتی قادر است جلوی رشد و نمو بیماری سرطان را که در کمین است، نیز بگیرد». (طریقه دار، ۱۳۸۳: ۲۳)

در راستای مطالعات فراملیتی درباره شادی، «مینکو» پژوهشی را در سطح بین‌المللی به انجام رسانده و در آن شاخص شادی کشورها را، محاسبه نموده است و

نشان داده که رتبه شادی ایران در طول سال‌های ۲۰۰۷ - ۱۹۷۷، در بین ۹۷ کشور، رده ۵۶ است که از متوسط پایین‌تر است (مینکو ۲۰۰۹: ۱۶۳). همچنین، انتظار زندگی شاد در سال‌های امید به زندگی ۴/۱۸ سال برآورده شده است که به لحاظ میزان شادی و انتظار زندگی شاد در طول سال‌های امید به زندگی در مقایسه با برخی کشورها، از جمله: دانمارک، ایسلند، کانادا، ایرلند، هلند، آلمان، بریتانیا، ایتالیا، اندونزی، ژاپن و... در حد پایین‌تری قرار دارد و به لحاظ نابرابری شادی در بین آن کشورها، رقم بالاتری را به خود اختصاص داده است.

ضرورت، شادی در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و اجتماعی دولت‌ها نیز خود را نشان می‌دهد. هر دولت‌ها به بالا بردن سطح شادی در جامعه توجه کنند، در اجرای برنامه‌های خود موفق ترند. جامعه‌شناسان را عقیده بر این است که غم و شادی یک فرد، تنها مربوط به خود این فرد نیست، بلکه با شاد یا غمگین شدن یک نفر، تمامی جامعه متأثر می‌شود. پس به زبان ساده غم یا شادی، فردی نیست و در یک جا باقی نمی‌ماند و به همهٔ افراد مرتبط می‌کند.

اهمیت و ضرورت شادی و نشاط در قرآن و روایات معصومین (ع) نیز مشخص شده است. امام علی (ع) می‌فرماید: «الدور بسط النفس و يثير النشاط»؛ شادی، باعث انبساط روح و ایجاد وجد و نشاط می‌شود. (تمیمی آمدی، ۱۳۶۶: ۳۲۰) در این نگاه عظیم حضرت علی (ع) شاد کردن مؤمنان و مسلمانان، هم تراز شاد کردن خداوند قرار گرفته است. علاوه بر آن، این گونه روایات، معیاری شامل در اختیارمان قرار می‌دهد که تعاملات ما باید بر مبنای خیر، روی و آرامش روحی آغاز شود و اغلب، شادی مؤمنان و مسلمانان در تعاملات، رمان حاصل می‌شود که نیازهای آنها به نحو پسندیده‌ای برآورده شود. شاید از همین روست که در کتاب گرانقدر اصول کافی، به برخی آثار عظیم آن اشاره شده است. به عنوان مثال، کسی که برادر مؤمنش را شاد و مسرور کند، همان سرور، شب اول قبر، به صورتی خوشبو و زیبا درمی‌آید و با مؤمن مأنوس می‌شود و همواره در قبر و در روز حساب، همراه اوست و به او بشارت می‌دهد و او را از ترس و وحشت، رهایی می‌بخشد تا آنکه داخل بهشت شود. (تمیمی آمدی، ۱۳۶۶: ۲۸۹)

آنچه از این احادیث برداشت می‌شود این است که بین شاد کردن مؤمن و پاداش بهشت، رابطهٔ معناداری وجود دارد و خداوند برای کسانی که موجبات فرح و شادی بندگان را فراهم می‌آورند، امتیاز ویژه‌ای قایل است. امام رضا (ع) می‌فرماید: کوشش

کنید اوقات روز شما چهار ساعت باشد. ساعتی برای عبادت و خلوت با خدا، ساعتی برای تأمین معاش، ساعتی برای معاشرت با برادران مورد اعتماد و کسانی که شما را به عیب‌هایتان واقف می‌کنند و در باطن به شما خلوص و صفا دارند و ساعتی را هم به تفریحات و لذایذ خود اختصاص دهید واز مسرت و شادی ساعات تفریح، نیروی انجام وظایف و وقت‌های دیگر را، تأمین کنید. نه خود را به فکر فقر مشغول دارید و نه درازی عمر؛ چون اندیشیدن در مورد فقر، انسان را بخیل می‌کند و اندیشه در مورد درازی عمر، بر حرص می‌افزاید. بهره خود در دنیا را، در امور حلال قرار دهید. (حرّانی، ۱۴۰۴: ۶۱۰-۶۰۹)؛ روایت به صراحت تبیین می‌کند که شادی، لازمه پیشرفت و موفقیت. در سایر عرصه‌های زندگی است. به علاوه، حرص مال و جاه دنیا، شادی را از بین برده چه بسا امراض جسمی و روحی را به دنبال دارد.

پژوهش‌های انجام گرفته در رابطه با شادی نشان می‌دهد که افکار و رفتارهای افراد شاد، سازگار و کمک‌کننده است. این افراد با دیدگاه روشن به امور می‌نگرند، دعا و نیایش دارند، برای مسایل خود مستقیماً تلاش می‌کنند و به موقع از دیگران کمک می‌طلبند. لذا تندرستی، هنر در بر دارنده قوانین مهمی است که به وسیله تأثیر احساسات بر همه ابعاد رفتار انسان پیشرفت او (شامل سلامت فیزیکی و روانی، صلاحیت اجتماعی و ایجاد روابط مثبت با دیگران) قابل تشخیص است (بریجیز و زاف^۱؛ ۲۰۰۲؛ به نقل از کی یز^۲، ۲۰۰۲).

شادی، به عنوان یکی از زیباترین احساسات و مهم‌ترین نیاز روانی بشر، تأثیرات شگرفی در تعالی، رشد، پایگاه اجتماعی، معنوی و به طور کلی مجموعه زندگی انسان دارد و تمامی تلاش انسان متوجه به دست آوردن آن است.

در مقابل احساس شادمانی، اندوه و یا افسردگی قرار دارد هر چند که افسرده بودن افراد به منزله شاد-بودن آنها نیست، اما کاهش احساس شادمانی لزوماً آنها را به سمت و سوی احساس افسردگی و اندوه می‌کشاند. سالانه بسیاری از مردم بارها در طول زندگی‌شان، دچار افسردگی یک قطبی شده‌اند (گنزالس^۳ و همکاران، ۱۹۸۵؛ به نقل از کی یز^۲ ۲۰۰۲) بیش از نیمی از بزرگسالان یک دوره‌ی جدی بیماری روانی را در طول عمرشان تجربه کرده‌اند و بین ۱۰ تا ۱۴ درصد از

1- Bridges, Margie & Zaff

2- Keyes

3 - Gonzales

بزرگسالان، سالانه یک دوره افسردگی اساسی را تجربه می‌کنند (کسلر^۱ و همکاران، ۱۹۹۴، بخش خدمات انسانی و سلامتی آمریکا، ۱۹۹۹، به نقل از کی‌یز و همکاران، ۲۰۰۳). سالانه، بیلون‌ها دلار برای افسردگی هزینه می‌شود. مثلاً به علت غیبت‌های شغلی، کاهش بارآوری^۲ و تولید و نیز هزینه‌ی مراقبت‌های بهداشتی، این در حالی است که دست کم یک سوم این افراد خودکشی موفق دارند (کی‌یز و دیگران، ۲۰۰۲). بدیهی است، طی دهه‌های اخیر، دو آسیب اضطراب و افسردگی در کل دنیا از جمله ایران شیوع و گسترش یافته است. امروزه در کشور ما افسردگی یکی از مسایل اجتماعی مهم جامعه است و به همین علت، توجه به احساسات شاد و شادمانی مزه و ضروری است. در مطالعه‌ای که رجبی‌زاده (۱۳۸۲)، به منظور بررسی شیوع افسردگی در افراد بالای ۵۰ سال در شهر کرمان انجام داده مشخص شده است که: از مجموع ۱۲۱۲ نفر افراد مورد مطالعه، ۲۲۵ نفر (۱۸/۶٪) دارای علائم افسردگی مری ۷/۸ نفر (۶۰٪) دارای درجاتی از افسردگی بودند و از نظر شیوع افسردگی تفاوت معنی‌دار آماری بین دو جنس وجود داشت. همچنین بین وضعیت تأهل، سطح تحصیلات، سر، شغل، وضعیت اقتصادی - اجتماعی و اعتیاد به سیگار و مواد مخدر و افسردگی، رابطه معنی‌دار وجود داشت.

اختلالات اضطرابی که شایع‌ترین بیماری‌های روان پزشکی در کل جامعه‌ی ما هستند، در ۱۵ تا ۲۰ درصد از بیماران مراجعه کرده به درمانگاه‌های داخلی مشاهده می‌شوند. برای بررسی شیوع اختلالات اضطرابی در مراجعه کنندگان به مرکز درمانی فارابی کرمانشان در سال ۷۸ نتایج بررسی گاستانه (۱۳۷۹) نشان داد که میانگین سنی ابتلا، ۳۷/۴۲ سال، نسبت ابتلای مرد به زن ۳/۱، و بیشتر بیماران متأهل بوده‌اند. بیشتر بیماران دارای سطح تحصیلات پایینی بوده و نیز عموماً بیکار بودند. وی عوامل دخیل در بروز این اختلالات را وضعیت اجتماعی - اقتصادی پایین، تجرد و بیکاری عنوان کرد و نیز سن متوسط بروز این اختلالات در سنین جوانی و میان سالی، ذکر شده است.

در بررسی ارتباط بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (سن، جنس و وضعیت اقتصادی خانواده) و میزان شیوع افسردگی در ۳۸۸ نفر از دانش‌آموزان مقطع متوسطه (دامنه‌ی سنی ۱۴ تا ۱۸ سال) شهرستان ری، دلاور و همکاران (۱۳۸۳) به نقل از منیرپور،

1- Kessler

2- Productivity

خوسفی و دیگران، ۱۳۸۶: ۵۲-۶۲) نشان دادند که ۲۸/۸ درصد دانش‌آموزان فاقد افسردگی، ۲۷/۲ درصد دچار افسردگی خفیف، ۱۲/۶ درصد دچار افسردگی خفیف-متوسط، ۱۹/۵ درصد دارای افسردگی متوسط-شدید، ۱۱/۶ درصد نیز دچار افسردگی شدید هستند. دختران نسبت به پسران، به طور معناداری از افسردگی بیشتری برخوردار بودند. همچنین در میزان افسردگی در میان خانواده‌ها (به لحاظ سطوح مختلف اقتصادی آنها) تفاوت معناداری وجود داشت. بدین معنا که دانش‌آموزان متعلق به خانواده‌های خیلی ضعیف، ضعیف و متوسط در مقایسه با دانش‌آموزان متعلق به خانواده‌های با سطوح خوب و خیلی خوب اقتصادی، از افسردگی بیشتری برخوردار بودند. نتایج این که میزان شیوع افسردگی در نوجوانان دانش‌آموز بسیار بالاست و ویژگی‌های جمعیت شناختی در این میزان، نقش مهمی ایفا می‌کنند.

در ایران مطالعات دیگری در زمینه‌ی شیوع افسردگی در نوجوانان، انجام شده است. مثلاً، شایان‌راد و رصافیانی (۱۳۸۰) به نقل از منیرپور، خوسفی و دیگران، ۱۳۸۶: ۵۲-۶۲) با سאלوای بررسی ۲۴۰ دانش‌آموز مقطع پیش‌دانشگاهی در شهر کازرون نشان دادند که ۱۰/۸ درصد دارای افسردگی خفیف، ۹/۶ درصد دارای افسردگی متوسط، ۳/۳ درصد دارای افسردگی شدید و ۱/۳ درصد دارای افسردگی عمیق بودند. همچنین، احمدی (۱۳۷۲)، ۱۵۰ نفر از دانشجویان سال اول تا آخر دانشگاه‌های مختلف را با آزمون افسردگی بک، مورد بررسی قرار داد. نتایج نشان داد که ۴۴/۶۶ درصد این دانشجویان دارای افسردگی خفیف، ۸/۶۶ درصد دارای افسردگی متوسط، و ۱/۳۳ درصد دارای افسردگی شدید بودند. داده‌های این بررسی‌ها حاکی از این است که افسردگی در مردم به‌ویژه کودکان و نوجوانان در حال گسترش است و مانعی جدی در راه سلامت و رفاه آنان، جامعه محسوب می‌شود. به همین علت در این کتاب توجه ویژه‌ای به مقوله‌ی سلامتی شده است. این کتاب خود یک پژوهش علمی است که دارای ساختار و کارکرد پژوهش‌های علمی است که توسط نگارندگان کتاب پیش از این نیز در بخش‌هایی در قالب مقالات علمی - پژوهشی و ISI به چاپ رسیده است. بنا به ضرورت موضوع و گستردگی تحقیقات نگارندگان تصمیم گرفته شد تا نتایج پژوهش‌های زنجیره‌ای مذکور در قالب کتابی علمی در دسترس پژوهشگران و دانشجویان قرار گیرد. این کتاب در فصل‌های گوناگونی تدوین یافته است که جا دارد به تشریح مختصری از مطالب هر فصل در این مقدمه پرداخته شود.